

РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)

1. Грушевський М. Про українську мову і українську справу. – К.: Відродження, 1913. – Т. 3. – С. 774.
2. Колесса Ф. Шкільний співаник. Загальна редакція, післямова та примітки. С.С. Процика. – К.: “Музична Україна”, 1991. – С. 223.
3. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – №6. – С. 80.
4. Сеульський Р.П. Вивчення пріоритетних цінностей молоді та їх урахування в процесі виховання майбутніх учителів // Цінності освіти і виховання: Наук.-метод. зб./ За заг. ред. О.В. Сухомлинської, ред. П.Р. Ігнатенка, Р.П. Скульського, упор. О.М. Павліченка. – К., 1997. – С. 200 – 202.

Стефанія Пінчак, старший викладач

кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)

У статті розглядається сучасний стан розвитку ансамблевого виконавства в Україні на прикладі діяльності Львівської школи кобзарського мистецтва, яка працює в системі позашкільного навчального закладу. Розкрито мету і завдання школи та накреслено шляхи збереження історичного минулого в умовах сьогодення.

Постановка проблеми. Упродовж тисячоліть кожен народ творив своє мистецтво, найцінніші взірці якого поповнюють скарбницю світової культури та духовності. Адже саме мистецтво є тією духовною поживою, без якої, як без хліба насущного, не може існувати жоден народ. Воно є тією єдиною світовою мовою, яка зрозуміла всім народам світу без перекладу, бо є мовою душі та серця. Відтак справжні мистецькі надбання мають здатність промовляти крізь віки.

Одним з таких українських культурних явищ, яке збагатило світову мистецьку скарбницю, є кобзарство. Увібравши різні елементи фольклору, кобзарство відображає традиції, характер та дух нації – уособлює національну ідентичність, створює обличчя народу. Якщо тризуб, синьо-жовтий прапор та гімн є символами держави, то кобза-бандура – її серцем та душею, тією життєдайною силою та енергією, яка живить та очищає націю. Бандура виплекана століттями з глибинних пластів української свідомості та буття. У ній закладений генетичний код українського духу – саме тому вона є єдиним національним інструментом серед багатьох народних інструментів, що побутують в Україні. Кобза-бандура своїм тихим, ніжним звуком, здатна нести неймовірну силу енергії.

До сьогодні належно не осмислена та не

оцінена суспільно-політична роль кобзарства в житті українського народу. Саме кобзарі-бандуристи у своїх піснях упродовж кількох століть фіксували різноманітні події – як історичні, так і побутові, веселили простий люд, були придворними музикантами. Вони ніби виконували роль засобів масової інформації, розповсюджуючи новини від села до села, а у козацькому війську ставали розвідниками, допомагали звільнити невільників, були глашатаями-просвітителами, закликали народ до боротьби з гнобителями та відстоювали правду. За це часто їх знищували фізично, або піддавали репресіям. Усі колоніально-імперські режими боялися, ненавиділи і викоринювали кобзарство як культурне явище, що здатне відновлювати генетичний код пам'яті української нації.

На жаль, кобзарство як музичне явище в історії не зафіксоване, оскільки не було технічних засобів запису. Свідчення про кобзарство збереглося лише в живопису, поезії, літературі. Зафіксовано також окремі типи інструментів, які все ж таки не дають повного уявлення, яким було кобзарське мистецтво кілька століть тому. Безперечно, внаслідок цього втрачено багато музичного матеріалу. Серйозні дослідження та фіксація кобзарства як музичного явища розпочинаються лише в кінці ХІХ та на початку ХХ ст. Важливу

**РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(ЗДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)**

роль у збереженні кобзарської спадщини відіграли такі видатні діячі нашої культури, як Микола Лисенко, Климентій Квітка, Леся Українка, Микола Колесса, Гнат Хоткевич, Дмитро Ревуцький та інші.

Актуальність запропонованої проблематики засвідчує гостра потреба виховання нової особистості в Україні, що житиме і діятиме в ХХІ столітті. Зміна політичного статусу України, тобто набуття нею державності, економічна криза, в якій вона перебуває, змінюють світогляд людини, що вимагає пошуку нових форм освіти та виховання. Розбудова української школи, виховання національно свідомого і духовно багатого підростаючого покоління неможливе без опрацювання і вивчення мистецького минулого – культурної спадщини народу. Це дає змогу досягнути найцінніші теоретичні і практичні мистецькі здобутки, а відтак – здійснити обґрунтоване прогнозування подальших напрямів розвитку музичної культури, зокрема підготовки фахівців в галузі кобзарського мистецтва.

Мета статті – на основі аналізу творчої та концертної діяльності учасників Львівської школи кобзарського мистецтва визначити вплив кобзарського мистецтва на патріотичне виховання, музично-естетичний розвиток учнів та юнацтва і накреслити шляхи збереження історичного минулого в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Одним з найважливіших аспектів становлення національної свідомості підростаючого покоління є формування стійкого інтересу молоді до джерел національної культури. Велика роль у цьому процесі належить музичному вихованню школярів на національних традиціях. Як зазначено в Державній національній програмі “Освіта”, навчально-виховний процес повинен здійснюватися у невіддільності від “національного ґрунту, її органічному поєднанні з національною історією, збереженні та збагаченні культури українського народу” [4, 9].

Сучасний стан розвитку ансамблевого виконавства в Україні неможливо уявити без концертної діяльності ряду колективів, серед яких чільне місце посідають ансамблі та капели бандуристів.

Львівщина серед інших регіонів України посідає сьогодні одне з найяскравіших місць щодо популяризації бандурного мистецтва у формі ансамблевого виконавства. З цього приводу варто зазначити, що “в області діють дві дитячі капели бандуристів із званням “зразкової”, шість дорослих капел із званням “народної” та одна професійна капела “Карпати” при УТОС міста

Львова. Усього на Львівщині активно музикують 15 капел та ансамблів бандуристів, 12 малих ансамблевих форм (тріо, квартети) та шість дуетів” [1, 75].

Розвиток кобзарського мистецтва є невід’ємною частиною музичної культури. Творчість народних митців-бандуристів набуває особливого значення в період утвердження державності. Нікого не залишить байдужим майстерно виконана під срібний передзвін бандури українська пісня.

Тим більше пісня, яку виконують з любов’ю учасники Львівської школи кобзарського мистецтва Центру творчості дітей та юнацтва Галичини (ЦТДЮГ, м. Львів), що по праву посідає провідне місце серед дитячих колективів України.

Є у мистецькому житті люди, про котрих хочеться говорити, писати. Бо своїми добрими ділами вони навіки вписалися у книгу життя, навчаючи при цьому того добра інших. Одним з таких, хто ціле життя присвятив іншим і такій улюбленій, виплеканій своїй бандурі, був Володимир Дичак (1933 – 2005 рр.), засновник народної капели бандуристок “Дзвіночок”, учень прекрасного бандуриста, педагога і музиканта Галичини Юрія Сінгалеви́ча, відмінник народної освіти України, заслужений працівник культури України.

Про початок своєї діяльності сам Володимир Богданович розповідав: “Я почав працювати з бандурою у 50-х роках минулого століття і був на той час наймолодшим бандуристом у Львові. Тоді не було відповідних умов для нормальної творчості, ми самі робили інструменти. Але люди дуже тягнулися до бандури, до народної пісні. Бо ж то була крихта чогось національного!” [8, 9]. Саме на хвилі національного піднесення у 1958 році при Львівському Палаці піонерів і школярів створюється ансамбль бандуристок “Дзвіночок”. Сюди приходили дівчата, які ніколи не тримали в руках цей дивовижний інструмент. Тут вони пізнавали основи музичної грамоти, вчилися володіти бандурою, наполегливо працювали. Переборюючи труднощі початкового періоду, керівник зумів домогтися значних художніх результатів.

Зрісши кількісно, ансамбль перетворився у капелу, яка швидко здобула професійне визнання. На сьогодні колектив вирізняється вдумливою інтерпретацією, чудовим смаком у доборі репертуару, ідеальною чистотою звучання хору й бандур. За високий рівень виконавської майстерності капелі присвоєно звання “зразкової”, а у 1994 році – почесне звання “народної”. На її основі створюється школа кобзарського

**РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)**

мистецтва, яка має у своєму складі молодшу, середню та концертну групи, а також капелу хлопців-бандуристів “Гамалія”, керівником якої є відмінник освіти України Тетяна Шаленко. Школа працює у структурі ЦТДЮГ, позашкільного навчального закладу, що покликана формувати особистість дитини, максимально розвивати різноманітні навички і виховувати певні морально-етичні принципи майбутнього громадянина України.

Школа ставить перед собою завдання:

- залучати дітей до навчання гри на бандурі;
- підвищувати їх професійний рівень;
- встановлювати і розвивати творчі ділові контакти з аматорськими та професійними колективами;
- брати участь у міських, обласних, всеукраїнських, міжнародних фестивалях, конкурсах, концертах.

Школа працює над збагаченням зразків дидактичного матеріалу, проводить індивідуальні уроки гри на бандурі та ансамблеве музикування. Водночас, школа виховує учнів на кращих зразках української національно-культурної спадщини, плекає любов до свого народу, його звичаїв і традицій.

Робота, яку Володимир Дичак проводив багато років з юними бандуристами, – неоціненний вклад в естетичне виховання молодого покоління. Про високий рівень виконавської майстерності свідчить і той факт, що “Дзвіночок” є лауреатом багатьох Всеукраїнських і Міжнародних конкурсів і фестивалів, зокрема Міжнародного конкурсу імені Соломії Крушельницької (1982) та фестивалю кобзарського мистецтва імені Остапа Вересая (1991). Її майстерність заслужила визнання багатьох відомих діячів української культури.

Репертуар колективу складають українські народні пісні та думи, авторські пісні, духовна музика, українська та західноєвропейська класика, пісні на мовах багатьох народів Європи. Та найбільш популярними і улюбленими серед юних бандуристок є твори Оксани Герасименко – відомої української бандуристки, дочки і учениці славетного майстра бандури, професора Львівської Національної музичної академії імені М. Лисенка Василя Герасименка. Серед них: “Музика полів”, “Доць” на вірші Терези Угрин, обробка української народної пісні “Вечір надворі”. Її твори мають яскраво виражену мелодичну основу, багату гармонію. Вона тонко відчуває мовну інтонацію, вдало відтворює її в музиці своїх пісень.

Колектив, з метою розповсюдження музики

капели, випускає магнітоальбоми, компакт-диски, які можна придбати безпосередньо під час концертів. Високий мистецький рівень виконання дав змогу “Дзвіночку” записати ряд творів у Золотий Фонд України. Капела часто виступає на хвилях національного радіо та на екранах телебачення, була учасником кількох міжнародних телепрограм.

Учасниці капели з цікавістю і захопленням виконують у супроводі бандури і власні твори В. Дичака: “Вітер з гаєм розмовляє” (на слова Т. Шевченка), “Стояла я і слухала весну” (на вірші Л. Українки), “Шкільна прощальна” (на текст В. Проника) та інші [7, 113]. А загалом у програмі “Дзвіночка” понад 60 творів різних авторів. Робота над репертуаром, аранжування творів, які ніколи не виконувалися на бандурі – ось “родзинка” капели. І величезна заслуга в цьому талановитого та творчо неспокоїного її колишнього керівника В. Дичака, автора навчальних програм школи кобзарського мистецтва, вихователя не одного покоління музикантів, закоханих в українське мистецтво. Багато з них після закінчення спеціальних закладів працюють викладачами музичних шкіл, середніх та вищих навчальних закладів, керівниками художніх колективів (серед них і автор статті).

Сьогодні в “Дзвіночку” працює творча команда однодумців – фахівців високого гатунку. Художній керівник капели – Марія Горішна, хормейстер – Людмила Гребень, педагоги – Галина Луцишин, Мирослава Медвецька, Оксана Борачок, Ірина Григорчук, які проводять велику навчальну та виховну роботу. В колективі проходять цікаві зустрічі з провідними науковцями, музикантами, відомими кобзарями, письменниками. Найбільшим святом для юних бандуристок є відзначення Шевченківських днів, де щороку колектив готує нову, цікаву програму, виступ з якою стає подією для громадськості Львова.

У різні часи з капелою “Дзвіночок” працювали видатні співаки – народні артисти України: Павло Кармалюк, Людмила Божко, Георгій Кузовков; заслужений артист України Степан П’ятничко. З капелою працювали визначні музиканти: Нестор Горницький, Євген Федоренко, Ірина Ластовецька.

Бандуристки з великим успіхом репрезентують українське мистецтво у багатьох країнах Європи. Через їх мистецький талант і майстерну гру на бандурі народи інших країн мають змогу краще пізнати культуру нашої молоді незалежної держави. У серпні 1997 р. колектив був запрошений до Бельгії. Мешканці восьми міст цієї країни були вражені різноманітним репертуаром

**РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(ЗДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДОУ)**

українських виконавців, їхнім натхненням та майстерністю. І хоча бельгійці не розуміли української мови, наша пісня зачарувала їхні душі, а на очах у багатьох були сльози. Адже цей високомистецький колектив несе світло, добро та радість з України. Глядачі своїми аплодисментами довго не відпускали дівчаток зі сцени.

Не вперше і не вдруге, а вшосте “Дзвіночок” концертував у Франції. Тому не дивно, що до приїзду гостей з України місцева влада підготувалася серйозно. Як справедливо відзначав керівник капели: “Ми були вкрай зворушені щирим та невимушеним ставленням до нас. У залах, де ми виступали, була ідеальна акустика, вишуканий інтер’єр, і, що найголовніше, зацікавлений глядач... Гадаю, що ми зробили велику справу: показали високе мистецтво на професійному рівні. Адже так важливо, щоб світ пізнав Україну та її традиції” [3, 6].

Ще одні гастролі відбулися наприкінці 2004 року в Іспанії. Дівчата повернулися з Барселони, де були єдиними слов’янками, що взяли участь у міжнародному щорічному фестивалі “Оркістрада ді Каталунья”. На гала-концерті бандуристски виступали з величезним симфонічним оркестром зі 150 осіб. У ніч перед концертом дівчата вивчили свою партію (певну частину музичного твору виконували сольо бандуристски). Після виступу тисячний зал, дружно скандував: “Україна!”. Це дало змогу “дзвіночкам” ще раз переконатися, що їх наполеглива праця приносить людям радість. Адже творчий колектив може рости лише тоді, коли відчуває, що слухач хоче чути і бачити його.

Бандурне мистецтво як частина культурної спадщини нації допомагає будувати спільний європейський дім та сприяє зближенню українського й інших народів. Адже такі візити наших талановитих дітей за кордон роблять іноді більше, ніж дипломатичні поїздки політиків. Тільки відродження народного мистецтва і духовної культури врятує нашу державу. Пісня якнайкраще єднає серця народів, бо ж сама є голосом людського серця.

З метою збереження та примноження здобутків минулих поколінь у 1989 році була створена капела хлопців-бандуристів “Гамалія”. Керівник капели – відмінник освіти України Тетяна Шаленко, непересічний музикант, педагог і організатор. Самовіддано та натхненно працює в капелі педагог – Леся Нікітіна.

Уже з самого початку свого існування капела здобула визнання серед широкого кола слухачів і стала неодноразовим лауреатом Всеукраїнських конкурсів та фестивалів. Капела “Гамалія” виступала на кращих сценах Львова, а також у

містах України – Києві, Чернігові, Харкові, Дніпропетровську, Миколаєві, Тернополі, Ялті, побувала з виступами в Польщі. Виступи капели звучали на українському радіо та телебаченні, схвальні відгуки публікувались у пресі [11]. За час діяльності капела підготувала кілька тематичних програм свого репертуару – це “Різдвяна програма”, “Страсні пісні”, “Шевченкіана”, народні пісні та твори сучасних композиторів, а також класичні твори.

Починалась історія капели з того, що директор школи кобзарського мистецтва Центру творчості дітей та юнацтва Галичини Володимир Дичак запропонував педагогам створити при народній капелі бандуристок “Дзвіночок” гурт хлопців. І він знайшов фахівця-ентузіаста – Тетяну Шаленку, яку приваблювала ця ділянка педагогічної роботи. Проте перед нею відразу поставав цілий ряд проблем: по-перше, доводилось віддавати весь свій вільний час, так як педагогові не виділялась достатня кількість годин для роботи з хлопцями; по-друге, оскільки хлопців-бандуристів на той час було всього шестеро, треба було поповнювати ансамбль новими учасниками.

Тому з бандурою в руках шукачка юних талантів обійшла не одну школу, агітуючи хлопців стати учасниками відродження мистецтва кобзарів. Як згадує Т. Шаленко: “Лише поодинокі діти приходили на прослуховування, бо більшість вважали, що бандура – інструмент, який повинен звучати лише у дівочих руках” [9].

Ті, що відважилися і все-таки прийшли на заняття, були вражені дружньою та творчою атмосферою і більшість з них залишилися у колективі. Тетяні Шаленко доводилось на початку своєї роботи йти на певний компроміс. Вона змушена була брати в ансамбль всіх дітей, котрі мали хоч якісь музичні здібності. Та наполеглива праця, творчий запал і, особливо, перші виступи показали, що хлопчики з ентузіазмом сприйняли настанови керівника, наполегливо оволодівали технікою гри та співу. І згодом добре організований гурт переріс у самостійну чотириголосу капелу бандуристів, яка налічує сорок юних музикантів віком від 6 до 17 років.

Музикант і педагог за покликанням, Т. Шаленко швидко виявила багатогранність свого таланту. Вона значно розширила склад гурту, підбрала цікавий і різноманітний репертуар. Їй вдалося успішно, без істотного порушення навчального та концертного процесу, розв’язати складну проблему мутації голосу в колективі. Велику увагу приділяє керівник капели інтелектуальному рівню хлопців, їх уподобанням та захопленням. У

**РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)**

колективи прищеплюється вміння відчувати музику серцем і душею, насолоджуватись красою людського голосу, чарівними звуками бандури, вивчається історія кобзарського мистецтва, проводяться цікаві зустрічі з відомими музикантами, митцями, громадськими діячами. Все це спонукає до творчості, пробуджує у юнаків бажання до самовдосконалення.

Цей дружній колектив виступає з творчими звітами і в навчальних закладах, і на підприємствах і, що важливо, відгукується на всі запрошення. “Гамалія” дає, в середньому, 20 – 25 концертів на рік, які збирають повні зали прихильників кобзарського мистецтва. Капела є активним учасником важливих культурно-громадських акцій міста і області. За роки своєї діяльності капела посіла важливе місце у національно-патріотичній та виховній роботі з молоддю Львова.

Незмінними слухачами, першими критиками та найближчими помічниками керівника є батьки. Зокрема, на зустрічах пані Тетяни з матерями юних бандуристів часто обговорювалися політичні питання, фінансові негаразди та сімейні проблеми, яких чимало. Саме ці зустрічі і були поштовхом до створення Львівського осередку Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги [9]. Голова товариства Тетяна Шаленко часто запрошує відомих особистостей, котрі мають безпосередній стосунок до бандури. Серед них: донька С. Чарнецького, автора “Історії галицького театру”, Н. Миронець – професор Київського Національного університету ім. Т. Шевченка, О. Баран, Т. Лазуркевич, О. Созанський – відомі львівські бандуристи, а також студенти Львівської Національної музичної академії ім. М. Лисенка (вихованці професора В. Герасименка). Частим гостем є Б. Жеплинський – голова Львівського відділення Національної спілки кобзарів України. Колектив капели підтримує тісні творчі зв’язки з професійною народною капелою бандуристів “Карпати” УТОС Львова, ансамблем хлопчиків-бандуристів “Соколики” Чернігова, юнацькою капелою бандуристів “Кобзарський передзвін” Миколаїва.

Усю себе пані Тетяна присвятила учням, бандурі та активній громадській діяльності. Роки самовідданої педагогічної праці принесли свої плоди. Тетяна Шаленко вважає себе надщасливою жінкою, бо, не женучись за високими державними титулами, здобула найбільшу винагороду – щире любов від своїх вихованців. Адже з кожного з них по крихті “ліпила” особистість, творила патріотів.

Створений нею колектив – як міцний організм, серце якого б’ється лише заради України.

Висновок. XXI століття – час глобалізації, комп’ютеризації, нових комунікацій та технологій, що руйнують кордони, зближують людство, спрощують спосіб життя, замінюють ручну працю технікою. У мистецтві теж відбуваються великі зміни у зв’язку зі застосуванням нових технологій виконавства (фонограми, різноманітна музична апаратура). Виникає багато різноманітних музичних груп, для яких характерними є насамперед зовнішні ефекти – потужна сила звуку, освітлення, танцювальні елементи, різні видовищні засоби. Проте багато слухачів за яскравим шоу не чують ні слів, ні мелодії.

У зв’язку з цим постає проблема, як на фоні зовнішньо ефектних, але часто антимилицьких музичних творів, показати бандуру з її ніжним, вишуканим звуком, як цей інструмент зробити сприйнятливим для молоді, як досягти того, щоб твір, який виконують на бандурі однаково хвилював як виконавця, так і слухача, був зрозумілим як в Україні, так і за її межами. Тому виховання слухачів не менш важливе, аніж плекання виконавців, а розвиток відчуттів та вміння бачити красу є фундаментальним завданням кожного педагога – як початкової школи, так і вищих навчальних закладів.

Отже, сьогодні, в наш такий непростий час, коли все більше молодих людей прагнуть віднайти своє місце в суспільстві, такі чудові колективи як народна капела бандуристок “Дзвіночок” та капела хлопців-бандуристів “Гамалія” Львівської школи кобзарського мистецтва ЦТДЮГ продовжують бути осередком патріотизму, духовності і зберігають кращі традиції нашого народу для майбутніх поколінь.

1. Береза Р. Ансамблеве виконавство на Львівщині як форма популяризації бандурного мистецтва // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Кобзарство в контексті становлення української професійної музики”*. – К., 2005. – С. 74 – 77.

2. Гордійчук М., Омельченко А. *Художня самодіяльність на сучасному етапі*. – К.: Наукова думка, 1997. – 255 с.

3. Гузьо Г. Чути “Дзвіночок” у Франції та Бельгії // *Високий замок*. – 1998. – 25 вересня.

4. *Державна національна програма “Освіта”*. – К., 1999. – 27 с.

5. Досінчук-Чорний М. *Найбільша капела бандуристок “Дзвіночок” // Бандура (США), 1999. – Січень-квітень. – С. 51 – 52.*

6. Жеплинський Б. *Кобзарськими стежинами*.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МУЗИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДЖАЗОВИХ ТВОРАХ ДЛЯ СКРИПКИ

- Львів, 2002. – 277 с.
7. Жеплинський Б. *Коротка історія кобзарства в Україні*. – Львів, 2000. – 195 с.
8. Копанська Д. *Батько-рекордсмен виховав 1240 дітей! // За вільну Україну*. – 2005. – 8 лютого.
9. Копанська Д. *Перша хлоп'яча капеля бандуристів в Україні // Гомін України*. – 1999. – 17 травня.
10. Людкевич М. *Радісні пісні “Дзвіночка” // Вільна Україна*. – 1980. – 19 липня.
11. Подольська О. *Кобзарська пісня “Гамалії” залунала і на півдні України // Молода Галичина*. – 2003. – 10 липня.

Олександра Тимків, старший викладач

кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ МУЗИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДЖАЗОВИХ ТВОРАХ ДЛЯ СКРИПКИ

Стаття розглядає актуальні проблеми основних аспектів виконання джазових творів на скрипці. Аналізуються особливості скрипкової джазової техніки та основні засоби музичної виразності (акценти, вібрація, інтонація, фразування, гліссандо), а також подаються деякі практичні поради щодо оволодіння ними.

Постановка проблеми. У розвитку сучасного скрипкового мистецтва поряд з академічною та народною музикою значне місце посідає джаз, що по-справжньому розвинувся в Україні протягом останніх десятиліть. На відміну від класичної музики, джаз характеризується специфічним звуковидобуванням, фразуванням та застосуванням своєрідних виконавських прийомів, освоєння яких пов'язане з певними труднощами.

Незважаючи на те, що світова джазова література численна і різноманітна, кількість публікацій на цю тему досить обмежена. Вони присвячені, головним чином, аранжуванню, гармонії, ритміці, імпровізації і стосуються переважно естрадно-джазових ансамблів, оркестрів. Проте питання основних виконавських аспектів джазових скрипкових творів і досі залишається недостатньо висвітленими.

Оскільки вітчизняне музикознавство традиційно орієнтоване на дослідження музичної культури переважно класичного зразка, тому більшість процесів, які виходили за межі історичного огляду академічної музики, не ставали предметом наукового вивчення. У європейському контексті естрадно-джазовий жанр має достатньо визначену культурологічну спрямованість. Загальні тенденції його функціонування й розвитку є аналогічними і можуть бути адаптовані на українських теренах в історичному та актуальному зрізах.

Важливо також з'ясувати специфіку впровадження цього жанру в навчальний процес та його адаптації у виконавській практиці студентів. У системі виховання професійного музиканта продовжують залишатися нерозв'язаними проблеми художньої техніки, сценічної витримки, володіння основами джазової інтерпретації.

Мета статті – виявлення певних проблем вивчення і виконання джазових творів на скрипці. У статті подається детальний аналіз особливостей скрипкової джазової техніки та основних засобів музичної виразності (акцентів, вібрації, інтонації, фразування, гліссандо), а також практичні поради щодо оволодіння ними.

Виклад основного матеріалу. Оволодіння джазовою скрипковою грою – складний процес. Одним з важливих завдань є правильна загальна постановка інструмента. Найбільш раціональне пристосування рухових функцій організму і всього корпусу до умов скрипкової гри – таким принципом постановки інструмента керуються музиканти, орієнтовані як на класику, так і на джаз. При цьому у поняття постановки включаємо не тільки вихідне положення рук і всього корпусу скрипаля (анатомічна сторона постановки), а й їх мінливе положення у процесі руху під час гри (фізіологічна сторона постановки) [3, 70].

Загальновідомо, що основною умовою засвоєння раціональних навичок постановки є така